

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma:	3.Kf.700.282/2023/8.
A felperes:	Felperes (felperes címe)
Az alperes:	Honvédelmi Minisztérium (alperes címe)
Az alperes képviselője:	dr. Chovan Krisztina kamarai jogtanácsos
A per tárgya:	jogellenes sérelmek tisztázása, rendezése, sérelemdíj megfizetése tárgyában indult közszolgálati jogvita
A fellebbezést benyújtó fél:	felperes (8. sorszám alatt)
A fellebbezéssel támadott határozat:	Szegedi Törvényszék 101.K.700.218/2023/7.számú ítélete

Í T É L E T

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja azzal, hogy az indokolás [47] pontját mellőzi.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 25.000 (huszonötezer) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes 1962. március 18-tól (előadása szerint helyesen március 1-től) 1987. május 31-ig hivatásos katonaként teljesített szolgálatot. Szolgálati jogviszonya a

határozatszám1 számú határozat alapján szűnt meg. 1987. június 1-től rokkantsági nyugállományba helyezték katonai kötelemekkel nem összefüggő betegsége miatt. Munkaképesség csökkenését 67 %-ban állapították meg. A felperes a nyugállományba helyezésének kivizsgálása ügyében 1987-ben eljárást indított, ennek keretében a sérelmére elkövetett jogsértések rendezését és a betegségminősítő határozat felülvizsgálatát is kérte. A másodfokú hatóság a felperes 1987. május 20-án kelt fellebbezése és fellebbezés kiegészítése alapján a határozatszám2 számú határozatával a fellebbezést; majd az 1988. június 16.-án kelt határozatszám3 számú határozatával a felülvizsgálati kérelmét is elutasította. A megyei Rendőrfőkapitányság osztály1 az 1988. augusztus 26-án kelt határozatszám4 számú határozatával a felperes szolgálati jogviszonyának megszüntetésére tekintettel a lőfegyvertartási engedélyét visszavonta. A csatolt iratok alapján a felperes egészségügyi nyugállományba helyezésével összefüggő felvetései tárgyában a Honvédelmi Minisztérium Főnökség1 1989. május 11-én kelt szám1 számú levele alapján beszélgetés összehívását kezdeményezte a Budapest, központ1 címe szám alatt működő központ1 fogadóhelyiségében.

[2] A felperes az igazságügyi orvosszakértői vizsgálatát a népjóléti miniszterhez írt levelében kérelmezte. A miniszter 1991. március 20-án kelt szám2. számú tájékoztatása szerint erre csak bírósági peres eljárás keretében van lehetősége.

[3] A Társadalombiztosítási Igazgatóság kirendeltsége az 1994. szeptember 22-én kelt határozatszám5 számú határozatában tájékoztatta a felperest az 1994. augusztus 25-én megtartott (soros) egészségügyi felülvizsgálata eredményéről, miszerint egészségi állapotában változás nem következett be (III. csoport, 67%); legközelebbi felülvizsgálatának várható ideje: 1999. szeptember.

[4] Az illetékes rendőrkapitányság vezetője az 1994. november 13-án kelt idézésben felhívta a felperest, hogy 5 napon belül adategyeztetés céljából jelenjen meg, hivatásos vezetői engedélyét hozza magával. A felperes az idézésnek eleget tett, s ekkor hivatásos vezetői engedélyét bevonták.

[5] A felperes a rokkantsági nyugdíja rendezésével kapcsolatban 2020. szeptember 14-én érkeztetett beadványát a Kormányhivatal1 a 2020. szeptember 17-én kelt határozatszám6 számú végzésével áttette az illetékes nyugdíjbiztosítási szervhez, azaz a Kormányhivatal2ához. A Kormányhivatal2a végül a határozatszám7 számú végzésével a nyugdíj megállapítása iránti eljárást – utalva a felperes nyugállományba helyezésekor hatályos korabeli jogszabályi környezetre – hatáskör hiányában megszüntette.

[6] A felperes a 2021. április 6.-án kelt beadványában „jogorvoslási segítséget” kért és követelt az erőszakos jogfosztottsága után, kérte valós sérelmeinek kivizsgálását, több évtizedre visszamenőleg kártalanítását, ügye erkölcsi, anyagi, jogi és törvényes rendezését. Az alperes első fokú szerve, a Honvédelmi Minisztérium Hivatal1 az elévülésre és a felperest terhelő bizonyítási kötelezettségre vonatkozó tájékoztatása és hiánypótlási felhívása alapján a felperes a 2021. július 15.-én kelt pontosított beadványában kérte az általa lakott szolgálati lakás tulajdonába adását, nyugdíjának 5 évre visszamenőleg havi 100.000 forinttal történő kiegészítését és folyamatosan folyósítását, valamint nyugdíja helyesbítését visszamenőlegesen 1962. március 1. napjától. Emellett a sorozatosan elszenvedett sérelmekért 60.000.000 forintt kártérítést, sérelemdíjat kért. Az elsőfokú hatóság döntésével az igényt elutasította. A fellebbezés folytán eljár alperes minisztere a 2021. október 8. napján kelt határozatszám8 számú másodfokú határozatában a felperes fellebbezését elutasította, és az elsőfokú határozatot a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV törvény (a továbbiakban: Hjt.) 13. §-ában foglalt elévülési szabályok, valamint a Hjt. 172.§ (5) bekezdése szerinti, a felpers bizonyítási kötelezettségét meghatározó rendelkezés figyelembevételével helybenhagyta. Indokolása szerint a felperes kártérítési igénye

elsődlegesen elévült, másodlagosan a felperes nem bizonyította, hogy kára keletkezett, így azt sem, hogy a kár a katonai szolgálatával összefüggésbe hozható.

A kereset és a védirat

[7] A felperes 2021. december 16-án az arra rendszeresített formanyomtatványon előterjesztett keresetében az alperesi határozat megváltoztatását, pontosított kérelmének megfelelően az alperes kártérítés, sérelemdíj megfizetésére kötelezését kérte. Az okozott jogsérelem tekintetében előadta, hogy 1985. május 10-én jogellenesen megfosztották a lakcím1 szám alatti szolgálati lakásától és „nőtlen szállóra” vitték. A jelenlegi lakcímét képező szolgálati lakást csak 2016. december 20-án kapta meg. Jogellenes volt rokkantnyugdíjba helyezése, szolgálati idejének meghatározása, gépjárművezetői engedélyének bevonása is. Tényleges betegség hiányában az eljárásra vonatkozó szabályok megsértésével, akaratán kívül rokkantnyugdíjba kényszerítették, ezzel élete végéig jelentős jövedelem, illetve nyugellátás-többletől fosztották meg. Az alperes azzal, hogy elévülésre hivatkozva elutasította kérelmét és bizonyítatlannak tekintette azt, valójában nem vette figyelembe az általa becsatolt bizonyítékokat, hiszen ügye kivizsgálását kérte minden fórumon folyamatosan, és nem nyugodott bele abba, hogy nem foglalkoztak az ügyével. 2018. december 11-én ismételten bement a toborzó irodába helységlen, és kérte az orvosi papírokat. Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Info tv.) 15.§ (3) bekezdése szerinti hozzáféréshez való joga alapján a Magyar Honvédség parancsnokság1 2018. december 11-én kelt átadás-átvételi jegyzőkönyv szerint átadta számára az Érdekvédelmi anyaggyűjtőből a korabeli iratok hiteles másolatát teljes egészében, egy 193 lapból álló személyi anyaggyűjtő másolatot, illetve egy 8 lapból álló személyi anyaggyűjtő másolatot. Ténylegesen ekkor szerzett tudomást olyan tényekről, körülményekről, amelyek miatt hosszú évtizedekre ellehetetlenítették. A 2018. december 11-én birtokába került dokumentumok alapján a 2021. július 15-én kelt levelében kérte az őt ért sérelmek orvoslását, kártérítés, sérelemdíj megállapítását. Vitatta az elévülés bekövetkeztét.

[8] Az alperes a védiratában elsődlegesen a keresetlevél visszautasítását, másodlagosan a kereset érdemi elutasítását kérte, a felperes állításait vitatta. Álláspontja szerint a rendelkezésre álló okiratokból egyértelműen megállapítható, hogy a követelés elévült és a felperes nem igazolt olyan körülményt, mely alapján az elévülés a Hjt. 13.§ (4) és (5) bekezdéseiben foglaltak szerint megszakadt, vagy nyugodott volna, nem bizonyította továbbá, hogy a katonai szolgálatával összefüggésben kár érte. Utalt arra, hogy a felperes elismerte a keresetében, hogy minden kára a rokkantsági nyugállományba helyezéséből és a szolgálati lakása elvesztéséből eredt.

Az elsőfokú bíróság korábbi ítélete

[9] Az elsőfokú bíróság a 101.K.701.565/2021/12. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította. Indokolása szerint a felperes a keresetében és a 2021. április 6-án kelt kérelmében felhozott kártérítési, illetve sérelemdíj iránti igényének alapjaként az 1987-es rokkantsági nyugállományba helyező határozatot jelölte meg, kárigényét a szolgálati

jogviszonyának jogellenes megszüntetésére hivatkozva terjesztette elő. A rendelkezésre álló iratokból megállapítható volt, hogy a felperes ugyan a határozat ellen fellebbezést terjesztett elő, így a rokkantnyugdíjazásból származó kárát próbálta igazolható módon érvényesíteni, azonban ezen sikertelen eljárás után csak 2021. áprilisában hivatkozott újra e körülményre. A felperes által becsatolt mellékletek is azt igazolják, hogy a felperes 1987-2021. között nem kísérelte meg kárának megtérítését, ugyanígy nyilatkozott a tárgyaláson is.

[10] Az elévülés 1987-ben – azzal, hogy a felperes a rokkantnyugdíjazásból származó igényét próbálta érvényesíteni – megszakadt a Hjt. 13.§ (4) bekezdés a) pontja alapján, azonban mivel fellebbezése nem járt eredménnyel, az elévülés újakezdődött, de az újraindult elévülési idő még jóval a felperes 2021. évi igényérvényesítése előtt eltelt. A felperes kérelme elévült követelésre irányult, és a felperes más, olyan körülményre nem hivatkozott, amely alapján az elévülés megszakadt volna, az igényét bíróság előtt nem érvényesítette, a felek között nem volt megegyezés, egyezségkötés, és a kötelezett sem ismerte el a követelést (Indokolás [30], [32]). Rögzítette, hogy a felperes már 1987-ben tudott arról, hogy rokkantsági nyugállományba helyezték, tisztában volt minden releváns ténnyel, ezért nem merült fel olyan körülmény sem, amely az elévülés nyugvását eredményezte volna a Hjt. 13. § (3) bekezdése alapján. Tekintettel arra, hogy az elévülést a Hjt. 13. § (2) bekezdése szerint hivatalból kell figyelembe venni, az alperes helyesen járt el, amikor a kártérítés, sérelemdíj iránti igényt érdemben nem vizsgálta, mert azt állapította meg, hogy az elévült. Helyesen hivatkozott arra is az alperes, hogy a felperes nem igazolta, hogy a hadkötelezettség alapján teljesített szolgálattal összefüggésben keletkezett a kára. Az, hogy a felperest a korabeli jogszabályok alapján rokkantsági nyugállományba helyezték, még nem jelenti azt, hogy a felperest kár érte volna, vagy személyiségi jogát megsértették volna.

A felperes megelőző fellebbezése és az alperes korábbi fellebbezési ellenkérelme

[11] A felperes a fellebbezésében az elsőfokú ítéletnek elsődlegesen a megváltoztatását és az alperes 60.000.000 forint sérelemdíj 15 napon belüli megfizetésére kötelezését; másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására utasítását kérte annak okán, hogy az elsőfokú eljárás olyan lényeges szabályait sértette meg, amely a per érdemi eldöntésére alkalmas módon a másodfokú eljárásban nem orvosolható. Állította, hogy az elsőfokú bíróság megsértette a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 12.§-ában (helyesen: 72.§) foglaltakat, mert nem adott lehetőséget számára az általa előterjesztett okirati bizonyítékokkal kapcsolatos szóbeli előadásra, kiegészítésre, nem biztosította a lehetőséget az alperesi védíratban foglaltakra történő reagálásra, az eredeti okiratok bemutatására. Az iratismertetésre is észrevételt kívánt volna tenni, amit a tanács elnöke nem tett lehetővé, ezzel ellentétben a tárgyalásról készült jegyzőkönyvben azt rögzítette, hogy arra észrevétel megtétele nem történt. Az iratismertetést követően be kívánta mutatni azokat az okiratokat, melyekkel cáfolta volna igénye elévülését. Az észrevételre, a személyes előadásra azonban az elsőfokú bíróság nem adott lehetőséget. Az alperes a védírat mellé A/5. szám alatt a keresethez csatolt dokumentumokat mellékelte, az iratok hátsó részéről azonban hagyta az alperesi bélyegzőt, mely azt igazolta, hogy 2018. december 11-én kerültek a dokumentumok a [felperes] birtokába. Erre az ellentmondásra is fel kívánta volna hívni az elsőfokú bíróság figyelmét, kérte volna a tényállás tisztázását, illetve meg kívánta erősíteni azon állítása helytállóságát, miszerint a követelés nem évült el. Miután a tanács elnöke nem tette lehetővé

személyes előadását, az ítélet az okiratok közötti ellentmondás feloldása hiányában bizonyítási eljárás lefolytatása nélkül jogsértő.

[12] A jegyzőkönyv tanúsága szerint alperes 12/A/1. szám alatt a tárgyaláson csatolta az ügyben a közigazgatási eljárás iratait. Ez az iratanyag azonban a mai napig ismeretlen számára, a jegyzőkönyvi bejegyzéssel ellentétben azokat nem ismertette a tanács elnöke. Magyarország Alaptörvénye a XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzíti, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy valamely jogait a bíróság tisztességes tárgyalás során bírálja el. Az elsőfokú bíróság eljárása során ezt a jogát megsértve hozta meg a sérelmezett ítéletet. Az általa becsatolt bizonyítékokat, okiratokat nem értékelte, azokkal kapcsolatban nem adott lehetőséget személyes előadásra a tárgyaláson. Jogsértő módon állapította meg az ítélet, hogy a követelés elévült, hiszen a keresetben is hivatkozott rá, és be is csatolta a postai feladóvevényeket, dokumentumokat, melyek alátámasztják, hogy folyamatosan kérte az alperestől sérelmei orvoslását, kára megtérítését.

[13] A Hjt. 13.§ (4) bekezdés a) pontja alapján az elévülést megszakítja az érvényesítésre irányuló írásbeli felszólítás. E körülményt az elsőfokú bíróság teljes mértékben figyelmen kívül hagyta, amikor azt állapította meg, hogy 1987-2021 között nem kísérelte meg perbeli kára megtérítését. Állította, hogy a Hjt. 172.§ (5) bekezdés és 173.§ (1a) bekezdés rendelkezéseit is megsértve hozta meg ítéletét az elsőfokú bíróság. A becsatolt bizonyítékokból megállapítható, hogy az elmúlt évtizedekben folyamatosan, minden fórumon próbálta igazát, jogos kárigényét érvényesíteni. Ennek tükrében az ítélet nemtörődömségére utalása jogsértő és alaptalan. Nem folytatott le a törvényszék az eljárásban bizonyítási eljárást, nem oldotta fel az ellentmondást a tényállítások között, iratellenesen tartalmazza a hivatásos katonai jogviszonya időtartamát is, és a Kp. 78-79.§ megsértésével jogsértő határozatot hozott.

[14] Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet teljes terjedelmében való helybenhagyását kérte.

A másodfokú bíróság végzése

[15] A felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla a 2023. január 25-én kelt 3.Kf.700.160/2022/7. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Indokolásában kifejtette, hogy a hatékony jogszolgáltatás előmozdítására és a megalapozott bírói döntés lehetővé tételére irányuló előírások, különösen a Kp. perkoncentrációra, eljárási igazságosságra, jóhiszemű eljárásra, igazmondási kötelezettségre, peranyag szolgáltatási kötelezettségre, a nyilatkozattételre, az okiratok, bizonyítékok megismerésére, a jogi képviselő nélkül eljáró fél fegyveregyenlőségét biztosító fokozott tájékoztatási kötelezettségre vonatkozó szabályai, különösen a perbeli eljárási jogokról, kötelezettségekről, a pártfogó ügyvédi képviseletről, a bizonyítási kötelezettség, bizonyítási érdek kiosztásáról rendelkező szabályok garanciális szabályok is (Kp. 2. §, 3. §, 72. §, 75-76. §, 78. §), amelyek megtartását, érvényesülését a peres eljárásnak, a tárgyalási jegyzőkönyv(ek)nek tükröznie kell. A hatékony jogvédelem tehát több eljárásjogi maxima, követelmény és rendelkezés együttese, amely az egyes alapelvekben és perjogi rendelkezésekben is tetten érhető (Indokolás [18]). Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság eljárása során a szubjektív

jogvédelmi funkciója, a hatékony bírói jogvédelem, a tárgyalás igazságossága, mint a tisztességes bírósági eljárás részelemei nem voltak megfelelően biztosítva (Indokolás [19]). Kifejtette, hogy a perben tartott tárgyalás, egyéb perbeli cselekmény anyagának bizonyítására elsősorban a jegyzőkönyv szolgál, melyre a Kp. 36. § (1) bekezdés h) pontja alapján alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 159-161. §-ai alkalmazandók. A Pp. 160. § (2) bekezdésében foglaltak értelmében a tárgyalásról felvett jegyzőkönyvben le kell írni az eljárás menetét és az annak során történeteket úgy, hogy a jegyzőkönyv alapján azt is meg lehessen állapítani, az eljárás e törvényben meghatározott alaki követelményeknek megfelel-e. A 12. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv nélkülözötte a felek eljárási jogaira, kötelezettségeire vonatkozó általános és egyediesített tájékoztatásokat, a személyesen eljáró felperes vonatkozásában a Kp. 2. § (7) bekezdésében előírt speciális tájékoztatási kötelezettség teljesítését, tekintettel arra, hogy a tájékoztatásokat a jegyzőkönyvben úgy kell rögzíteni, hogy annak tartalma utóbb egyértelműen megállapítható legyen, és a bíróságot terhelő tájékoztatási kötelezettség megfelelő teljesítése kitűnjék belőle, a fellebbviteli fórum számára is (Indokolás [20]). Mindezek alapján megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az eljárás olyan lényeges szabályait sértette meg, amelyek a per érdemi eldöntésére alkalmas módon a másodfokú eljárásban nem orvosolhatók, az eljárás hiányzó minősége fellebbviteli eljárással nem pótolható, ezért a felperes másodlagos fellebbezési kérelme sikerre vezetett. Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 110. § (2) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A megismételt eljárásra előírta, hogy a felperes tisztességes eljáráshoz, tárgyaláshoz és azon való joggyakorlásához fűződő jogainak a sérelme nélkül kell az elsőfokú bíróságnak eljárnia, és döntését meghoznia, figyelemmel az indokolásban kifejtettekre, az abban megállapított, tisztázandó és figyelembe veendő kérdésekre.

A felperes megismételt eljárásban pontosított keresete

[16] A felperes az elsőfokú bíróság 2. sorszámú végzésében foglalt felhívására sérelemdíj iránti igényét 60.000.000 forintban jelölte meg, melyet „az 1968-tól kezdődően csaknem hat évtized alatt elkövetett alapvető személyéhez fűződő állampolgári jogai folyamatos sértéséért követelt”. A lakásától erőszakos hivatali hatalommal visszaélve megfosztásáért kérte, hogy az alperes a jelenlegi szolgálati lakását kártalanításként váltsa meg, adja tulajdonába és további 40.000.000 forintot fizessen meg részére. Ennek kapcsán hivatkozott arra, hogy házassága felbontására a Szegedi Városi Bíróság 1.P 20.319/1985/9. számú 1985. április 23-án kelt ítéletével került sor, azonban a szolgálati lakás bérlőjét a házasság felbontása kapcsán sem lehet a lakástól megfosztani. Ettől kezdve a hatalommal visszaélve megtiltották szolgálati lakásába bejutását. Jogellenes rokkantnyugdíjba helyezése kapcsán – az 1996. augusztus 31-ig hatályban volt, a fegyveres erők és a fegyveres testületek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról szóló 1971. évi 10. törvényerejű rendeletre (a továbbiakban: 1971. évi 10. tvr.) hivatkozva – kérte a tartalékos állományba helyezéssel egyidőben egy évi fizetése (leszerelési segély) és a 25 éves jubileumi jutalomra való jogosultsága kifizetését. Kérte továbbá a jelenleg folyósított nyugdíjának 5 évre visszamenőlegesen havi 100.000 forinttal történő megemelését, mely kérelmét arra alapította, hogy 1994-től a hivatásos gépjármű jogosítványát jogalap nélkül bevonták. Mindezek mellett kérte az alperestől „a munkakönyvében igazolt és valós munkakezdése korrigálását az eddigi valótlan, hazug, rágalmazó megállapítás helyett”.

Az alperes védekezése

[17] Az alperes a pontosított kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a felperes lakáshasználattal kapcsolatos igénye az alperesi érdekkörön kívül esik, az a per szempontjából irreleváns. Nem értelmezhető a felperes azon kíváncsi sem, hogy alperes a jelenlegi szolgálati lakását kártalanításként váltsa meg, adja a felperes tulajdonába és további 40.000.000 forintot is fizessen meg részére. Felperes követelése a jogellenes rokkantnyugdíjba helyezésén alapul, ugyanakkor állításait további bizonyítékokkal nem támasztotta alá: a rokkantnyugdíjba helyezés jogellenessége vonatkozásában tényelőadást sem tett, a jogellenességet sem bizonyította, a nyugdíjba helyezés és az állított jogsérelmek közötti összefüggést okiratokkal, bizonyítékokkal alátámasztani továbbra sem tudta. Felperes a beadványában arra is hivatkozott, hogy az 1971. évi 10. tvr. (hatályos: 1996.VIII.31-ig) alapján a tartalékos állományba helyezéssel egyidőben egy évi fizetés és a 25 évi jubileumi évi illetmény kifizetése járt volna a részére, melyet nem kapott meg. A felperes által hivatkozott „leszerelési segélyt”, vagyis a sérelmezett egy évi fizetést az 1971. évi 10. tvr. 45. §-a szabályozta, akként, hogy a szolgálati időnek, a szolgálati viszony megszüntetése okának és a szociális helyzetnek megfelelő leszerelési segély jár annak, aki a szolgálati viszonyának megszüntetésekor nyugdíjra nem jogosult, és a 46. (2) bekezdése alapján a leszerelési segély nem haladhatja meg a tizenkét havi illetmény összegét. Figyelemmel arra, hogy felperes szolgálati jogviszonyát katonai kötelekkel nem összefüggő betegsége miatt szüntették meg és 1987. június 1-től rokkantsági nyugállományba helyezték, felperes részére jogszabály szerint leszerelési segély nem volt megállapítható. Az elévülés tényére tekintettel azonban felperes ilyen igénnyel jogszerűen nem élhet. A felperes tartalékos állományba helyezésére és a 25 éves jubileumi jutalomra való esetleges jogosultságára vonatkozóan a rendelkezésre álló periratokból adat nem merült fel. Tekintettel arra, hogy szolgálati jogviszonya 1987. június 1-től megszűnt és az elévülést megszakító körülmény ezen igény vonatkozásában sem merült fel, úgyszintén elévült. Felperes beadványában kérte továbbá a jelenleg folyósított nyugdíjának 5 évre visszamenőlegesen havi 100.000-forinttal történő megemelését, mely kérelmét arra alapította, hogy 1994-től a hivatásos gépjármű jogosítványát jogalap nélkül bevonták. A felperes gépjárművezetői engedélyének 1994-ben történt bevonása az alperes előtt olyan ismeretlen körülményeken alapulhatott, mely a per szempontjából jelentőséggel nem bír és az alperessel szembeni kártérítési igénnyel nem áll összefüggésben. A felperes részére folyósított nyugdíj összegének megállapítása nem az alperes hatáskörébe és illetékességébe tartozik, így alperesnek annak módosítására nincs lehetősége. Felperes úgyszintén kéri „a munkakönyvében igazolt és valós munkakezdése korrigálását az eddigi valótlan, hazug, rágalmozó megállapítás helyett”. Alperesnek a munkakönyv bejegyzéseinek korrigálására, utólagos javítására sem hatásköre, sem illetékessége nincs, a felperes ilyen irányú követelése pedig a Hjt. 172-178. §-a, valamint a kártérítési felelősségről, valamint egyes meg nem térülő károk leírásának és törlésének szabályairól szóló 10/2013. (VIII. 12.) HM rendeletben foglalt szabályok szerint lefolytatott kártérítési eljárásban nem érvényesíthető. Felperes az elévülés nyugvására és az igényérvényesítés akadályozottságára utaló körülményről említést nem tett és a nyugvás tényét bizonyítékokkal sem igazolta. Összességében felperes — külön bírói felhívás ellenére — továbbra sem bizonyította a kártérítési igényének jogalapját és összecszerúságát, nem igazolta, hogy kárigénye nem évült el, nem hivatkozott, és nem igazolt olyan körülményt, mely az elévülés nyugvását támasztaná alá és nem bizonyította azt sem, hogy a katonai szolgálatával összefüggésben kár érte.

Az elsőfokú bíróság megismételt eljárásban hozott ítélete

[18] Az elsőfokú bíróság keresetet elutasította.

[19] Elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a felperes 2021. április 6-án előterjesztett, a korábbi katonai szolgálatával kapcsolatban felhozott kártérítés, sérelemdíj iránti igénye elévült-e. Megállapította, hogy a felperes a keresetében és a 2021. április 6-i kérelmében felhozott kártérítés, sérelemdíj iránti igényének alapjaként az 1987-es rokkantsági nyugállományba helyező határozatot jelölte meg, a kárigényét a szolgálati jogviszonyának jogellenes megszüntetésére hivatkozva terjesztette elő. A rendelkezésre álló iratok alapján a felperes ugyan e határozat ellen fellebbezést terjesztett elő, így a rokkantnyugdíjazásból származó kárát próbálta igazolható módon érvényesíteni, azonban ezt követően, ezen sikertelen eljárás után, csak 2021 áprilisában hivatkozott újra e körülményre. A felperes által becsatolt mellékletek is azt igazolják, hogy a felperes az alperessel szemben 1987-2021 között nem kísérelte meg a kárának megtérítését, ugyanígy nyilatkozott a tárgyaláson (101.K.701.565/2021/12. számú tárgyalási jegyzőkönyv 2. oldal) is. A felperes, tekintettel arra, hogy az 1987-es rokkantsági nyugállományba helyezése óta a három éve eltelt, elévült követelést próbált 2021-ben érvényesíteni. Az elévülés 1987-ben – azzal, hogy a felperes a rokkantnyugdíjazásból származó igényét próbálta érvényesíteni – megszakadt a Hjt. 13. § (4) bekezdés a) pontja alapján. Azonban, mivel felperes fellebbezése nem járt eredménnyel, és az elévülés 1988 júniusában újra kezdődött, az újraindult elévülési idő még jóval a felperes 2021-es igényérvényesítése előtt eltelt (Indokolás [32]).

[20] A felperes más olyan körülményre nem hivatkozott, amely alapján az elévülés megszakadt volna, az igényét bíróság előtt nem érvényesítette, a felek között nem volt megegyezés, egyezségkötés és a kötelezett sem ismerte el a követelést. A felperes az általa 7/F/1. alatt csatolt irat 11. lapján kézzel írottan maga is úgy nyilatkozott, hogy 1987. év után csak 2018. évben fordult igényével a Kormányhoz. A felperes 1987-2021. között valóban számtalan beadványt nyújtott be különböző szervekhez (így különösen: nyugdíjfolyósító igazgatási szerv, nyugdíjbiztosítási szerv, Alkotmányvédelmi Hivatal, tv társaság1), azonban e beadványok az alperessel szembeni igény érvényesítésére szolgáló elévülési határidőt nem szakították meg.

[21] A felperes az elévülés bekövetkeztét arra hivatkozással vitatta, hogy 2018. december 11-én – a személyi anyagának kikérésével – kerültek olyan dokumentumok a birtokába, amelyekkel nem rendelkezett. Az elsőfokú bíróság rámutatott, hogy a felperes már 1987-ben tudott arról, hogy rokkantsági nyugállományba helyezték, tisztában volt minden körülménnyel, az ezzel kapcsolatos igényét már 1987-ben próbálta érvényesíteni. A felpereshez 2018-ban olyan új tény, körülményt tartalmazó okirat nem került, amely nélkül addig az igényérvényesítésének lehetőségétől elzárta volna, ilyen körülményt az általa becsatolt iratokkal nem igazolt. A felperes sem az alperes részletes tájékoztatását követően a megelőző eljárásban, sem a bíróság részletes tájékoztatását követően a perben nem igazolta azt, hogy a hadkötelezettség alapján teljesített szolgálattal összefüggésben keletkezett a kára, személyiségi jogának a megsértése, ezért érdemben sem állnak fenn a kártérítés, sérelemdíj megfizetésével kapcsolatos feltételek a Hjt. 172. § (1), (5) bekezdései, 173. § (1) - (1a) bekezdései alapján (Indokolás [38]).

[22] A felperest a korabeli jogszabályok [A fegyveres erők és a fegyveres testületek hivatásos állományú tagjainak nyugdíjáról szóló 22/1971. (VI. 1.) Korm. rendelet] alapján

rokkantsági nyugállományba helyezték, amely még nem jelenti azt, hogy a felperest kár érte volna vagy a személyiségi jogát megsértették volna. A felperes a perben következetesen arra hivatkozott, hogy kereseti követelése a jogellenes rokkantnyugdíjba helyezésén alapul, ugyanakkor – tájékoztatását követően – állításait bizonyítékokkal nem támasztotta alá, magát a hivatkozott jogellenességet sem bizonyította; a nyugdíjba helyezés és az esetleges jogsérelem közötti összefüggést okiratokkal, bizonyítékokkal nem támasztotta alá. Nem részletezte, hogy alperes milyen olyan jogellenes megatartást tanúsított, mely számára kárt okozott, nem bizonyította az ok-okozati összefüggést, nem fejtette ki, hogy az alperesi magatartás okozott-e és milyen módon kárt. A felperes a 2023. április 4-i tárgyaláson ugyan a 60.000.000 forint sérelemdíj, a személyiségi joga sérelme jogalapjaként megjelölte az emberi méltósága megsértését, azonban jogsérelmét nem bizonyította. A felperes által csatolt iratokból sem állapítható meg az, hogy a hadkötelezettség alapján teljesített szolgálattal összefüggésben keletkezett a kára, személyiségi jogának a megsértése.

[23] A Honvédelmi Minisztérium főosztály1 az 1988. június 16-án kelt határozatszám9 számú határozatával a felülvizsgálati kérelmet elutasította. E határozatból is megállapítható, hogy az központ1 a felperes rokkantsági nyugállományba helyezésére okot adó kóros személyiség szerkezet betegségét katonai kötelemekkel nem összefüggőnek minősítette. Az orvosi vélemény alapján az elsőfokú határozatot helyben hagyták és a felperes e másodfokú döntéssel szembeni felülvizsgálati kérelmét elutasították. A felülvizsgálati kérelmet elutasító döntés meghozatalakor hatályban volt az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény (a továbbiakban: Áe.) 68. § (2) bekezdése alapján bírósági felülvizsgálatnak nem volt helye.

[24] A felperes szolgálati lakás megváltása iránti igénye és az ehhez kapcsolódó 40.000.000 forint kártérítési igénye kapcsán a lakástól való megfosztás körében sem adta elő a tényállást pontosan, sőt e körben maga hivatkozott a Szegedi Városi Bíróság 1985-ös polgári ítéletére, melyben házassága felbontása miatt a lakáshasználat rendezésére is sor került. A felperes lakáshasználattal kapcsolatos igénye az alperesi érdekkörön kívül esik, az nincs összefüggésben a hadkötelezettség alapján teljesített szolgálattal.

[25] A felperes arra is hivatkozott, hogy az 1971. évi 10. tvr. alapján tartalékos állományba helyezéssel egyidőben egy évi fizetés és 25 éves jubileumi jutalomra való jogosultság kifizetése járt volna a részére, melyet nem kapott meg. A felperes által hivatkozott leszerelési segélyt, vagyis a sérelmezett egy évi fizetést az 1971. évi 10. tvr. 45. §-a szabályozta. Mivel felperest 1987. június 1-jétől rokkantsági nyugállományba helyezték, részére a jogszabály szerint leszerelési segély nem volt megállapítható.

[26] A felperes tartalékos állományba helyezésére és a 25 éves jubileumi jutalomra való esetleges jogosultságára vonatkozóan a csatolt iratokból adat nem merült fel.

[27] A felperes kérte továbbá azt is, hogy az alperes a jelenleg folyósított nyugdíját 5 évre visszamenőlegesen havi 100.000 forinttal emelje meg, mely kérelmét kizárólag arra alapította, hogy 1994-től a hivatásos gépjármű jogosítványát jogalap nélkül bevonták, egyéb hivatkozást e körben nem adott elő. Mindemelllett a felperes részére folyósított nyugdíj összegének megállapítása nem az alperes hatáskörébe és illetékességébe tartozik.

[28] A felperes 1987. május 31-ig volt hivatásos katona, ezért a jogosítványának 1994-ben történő bevonása semmilyen összefüggésben nem áll a katonai szolgálati jogviszonnyal.

[29] Ugyanígy, a felperes munkakönyvének kijavítására vonatkozó kérelme nem hozható összefüggésbe az alperessel szembeni kártérítési igénnyel. Mindemelllett a munkakönyv bejegyzéseinek korrigálására, utólagos javítására az alperesnek sem hatásköre,

sem illetékessége nincs, ezt megalapozó jogszabályhelyre a felperes sem hivatkozott (Indokolás [39], [46]).

[30] Végül az elsőfokú bíróság utalt a felperes által a 2023. április 4-i tárgyaláson 7/F/7. alatt csatolt 1986. április 19-i újságcikkre, teljes terjedelmében idézve azt, mely – érvelése szerint –egyértelműen alátámasztja azt, hogy a felperes keresete teljes mértékben alaptalan (Indokolás [47]).

A fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem

[31] A felperes a fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és az alperes kötelezését kérte a valós sérelmei az évtizedeken keresztül okozott anyagi és erkölcsi kárai megtérítésére, másodlagosan kérte ügyének a Katonai Tanácshoz történő hivatalbóli átadását. Az elsőfokú bíróság ítélete és tárgyalási jegyzőkönyve vonatkozásában „korruptciós elfogultságot” jelentett be, mert az azokban írtak véleménye szerint „nem a bíróság jogorvoslási ítélezését tartalmazza vagy tükrözi”. Az elsőfokú bíróság megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz, azon belül is a tisztességes tárgyaláshoz fűződő jogát, az 1991. március 20-án kelt szám2. számú iratot nem veszi tudomásul, hiába csatolta az eredeti kereseti kérelmével egyidőben, továbbá az ítélet (4), (5), (6), (8), (10), (11), (15), (17), (18) pontjai megállapításai tévesek és személyére nézve rágalmozók: ezen pontok alapján elfogultságot jelentett be a bírósággal szemben és előadta, hogy a bizonyítási eljárás Kp. 78-79.§-ok megsértésével határozott a Szegedi Törvényszék.

[32] Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. A felperes másodlagos fellebbezési kérelmek kapcsán kifejtette, hogy a bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szóló 2010. évi CLXXXIV. törvény 3.§ (1)-(2) bekezdése alapján katonai tanácsok eljárására kizárólag törvény által meghatározott ügyekben van lehetőség. Jelen per tárgya a Hjt. -ben meghatározott kártérítési felelősséggel összefüggésben a kártérítési felelősségről, valamint egyes meg nem térülő károk leírásának és törlésének szabályairól szóló 10/2013. (VIII. 12.) HM rendelet alapján hozott határozatokkal kapcsolatos jogvita, melynek vonatkozásában törvény az ügy katonai tanács elé utalására nem ad lehetőséget. Az elsődleges fellebbezési kérelem tekintetében akként érvelt, hogy az elsőfokú bíróság a tárgyaláson lehetővé tette a feleknek, hogy az eljárási jogaikat gyakorolhassák, a tanács elnöke a keresetlevelet, a védíratot, a korábbi elsőfokú eljárás iratait, a másodfokú bíróság végzésében foglaltakat, az ügyben azóta keletkezett iratok tartalmát ismertette, a felek azokat megismerhették, arra vonatkozóan nyilatkozatot, észrevételt tehettek. A felperes a tárgyaláson további okiratokat csatolt, többszöri bírói kérdésre is úgy nyilatkozott, hogy mindent elmondott, amit az ügy kapcsán szeretne, minden iratát a bíróság rendelkezésére bocsátotta, a megismételt tárgyalás menetével kapcsolatban kifogása nincs. A felperes felé hangos, lassú, és a felperes számára jól érthető módon megfogalmazott bírói kérdések kerültek intézésre, melyekre a jegyzőkönyvből kitűnően felperes egyértelmű nyilatkozatokat tudott tenni. Felperes noha hivatkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a bíróság általi megsértésére, ezen álláspontját fellebbezésében semmilyen módon nem indokolta. Nem fejtette ki, hogy a jogsértés miben áll, az Alaptörvény ezen cikkében foglalt mely jog, vagy részjogosítvány

sérült, az milyen módon, milyen magatartással került megsértésre. Felperes nemcsak nem indokolta, de nem is bizonyította az állított jogsértést. Azt sem fejtette ki, hogy az ítélet [2], [4], [5], [6], [8], [10], [11], [15], [17], [18] pontjainak megállapításai vonatkozásában mit tart sérelmesnek, azok mennyiben és milyen módon jogsértőek, mely jogát vagy jogos érdekét sértik és felperes mit talál rágalmazónak. Felperes azon megjegyzését, mely szerint a Szegedi Törvényszék a Kp. 78-79. §-ok megsértésével határozott, szintén nem indokolta meg, álláspontját nem fejtette ki, a jogsértő magatartásra nem állított és e körben sem terjesztett elő bizonyítékokat, álláspontja indokolatlan és bizonyítatlan maradt.

[33] Mindazonáltal fenntartotta álláspontját, hogy az elsőfokú bíróság helyesen alkalmazta az elévülés szabályait, az elévülés 1987-ben — azzal, hogy a felperes rokkantnyugdíjazásból származó igényét próbálta érvényesíteni — megszakadt a Hjt. 13. (4) bekezdés a) pontja alapján. Okszerű az bírói megállapítás, hogy mivel a felperes fellebbezése nem járt eredménnyel és az elévülés újra kezdődött, az újra indult elévülési idő még jóval a felperes 2021-es igényérvényesítése előtt eltelt. Megalapozott az a bírói megállapítás, hogy felperes nem igazolt olyan körülményt, amely az elévülés nyugvását támasztaná alá, tehát, hogy olyan helyzetben lett volna, amely az igényérvényesítést megakadályozta volna. A rendelkezésre álló iratok alapján az elsőfokú bíróság jogszerűen hivatkozott arra, hogy felperes nem bizonyította azt sem, hogy a hadkötelezettség alapján teljesített szolgálattal összefüggésben keletkezett a kára, személyiségi jogának a megsértése, ezért érdemben sem állnak fenn a kártérítés, sérelemdíj megfizetésével kapcsolatos feltételek a Hjt. 172. (1) és (5) bekezdései alapján.

A Fővárosi Ítéltábla döntése és annak jogi indokai

[34] A felperes fellebbezése –az alábbiak szerint– nem alapos.

[35] A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 108.§ (1) bekezdésében foglaltak alapján a bizonyítás és vizsgálat hivatalbóli elrendelésének körén kívül csak a fellebbezés és az ellenkérelem keretei között vizsgálhatta felül. Az elsőfokú bíróság a Fővárosi Ítéltábla végzésével elrendelt megismételt eljárás keretei között járhatott el. A megismételt eljárás kereteire a Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság a 3.Kf.700.160/2022/7. számú végzésében egyértelmű iránymutatást adott, a megismételt eljárásban a felperes tisztességes eljáráshoz, tárgyaláshoz és azon való joggyakorlásához fűződő jogainak a sérelme nélkül, az eljárás hiányzó minőségét helyreállítva volt szükséges az elsőfokú bíróságnak eljárnia, és döntését meghoznia, arra is figyelemmel, hogy az elévülés bekövetkeztét a felperes alapvetően arra hivatkozással vitatta, hogy 2018. december 11-én kerültek a csatolt dokumentumok a birtokába, amikor személyi anyagát kikérte. A felperes elévülés nyugvása kapcsán tett hivatkozását az elsőfokú bíróság elmulasztotta kellő részletességgel vizsgálni és az eset összes körülménye alapján értékelni annak ellenére, hogy a következtetése érdemben helytálló volt.

[36] Az egységes bírói gyakorlat értelmében a felsőbbíróság döntése az elsőfokú bíróságra kötelező (BH.2006. 325.; KGD2010. 64.), ezért a másodfokú bíróság a fellebbezésnek az eljárás minőségét ismételten kifogásoló hivatkozása alapján (tisztességes eljárás sérelme), elsőként azt vizsgálta, hogy az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban

eleget tett-e a Fővárosi Ítéltábla 3.Kf.700.160/2022/7. számú végzésében foglaltaknak, a megismételt eljárást megfelelő minőségben, tisztességesen folytatta-e le.

[37] A másodfokú bíróság megállapította ekörben, hogy az elsőfokú bíróság a 101.K.700.218/2023/2. számú végzésében egyértelmű tájékoztatást adott a bizonyítási érdekről, a bizonyítási kötelezettségről, felhívta a felperest a tájékoztatási körbe tartozó bizonyítékai, bizonyítási indítványai előterjesztésére, különösen arra, hogy igazolja azt, hogy az igényérvényesítési lehetősége 2018. december 11-ig nyugodott, hogy csak ekkor került abba az állapotba, hogy az igényét érvényesíthesse. Mulasztása esetére figyelmeztette a jogkövetkezményekről. A tárgyaláson (2023. április 4.) teljeskörű iratismertetést tartott, lehetővé tette a feleknek, hogy eljárási jogaikat gyakorolhassák, nyilatkozatot, észrevételt tehessenek. Az egyes eljárási cselekményeket, a felek nyilatkozatait a jegyzőkönyv hűen tükrözte. Szubjektív jogvédelmi funkciója körében az elsőfokú bíróság nyilatkoztatta a felperest, aki előadta, hogy: *„Megértettem a bíróság 2. sorszámú végzésében foglalt tájékoztatást a perben bizonyítandó tényekről. Tudomással bírok arról, hogy nekem kell bizonyítani a kár, személyiségi jogsérelem bekövetkezését, a kár, a sérelem mértékét, továbbá azt, hogy az a szolgálati viszonyral összefüggésben keletkezett. Tudomással bírok arról is, hogy nekem kell bizonyítani azt, hogy az igényem nem évült el. A 2. sorszámú végzést átvettem és az abban foglaltakat megértettem”* (2. oldal 6. bekezdés). *„A jelen eljárás és a Szegedi Törvényszék 101.K.701.565/2021. ügyszámú eljárás iratait megismertem, az eljárás összes iratát megismertem, minden iratot előterjesztettem az igényem érvényesítéséhez, további bizonyítási indítványom, bizonyítási eszközöm nincs. Kérem, hogy a bíróság a rendelkezésre álló iratok, adatok alapján hozzon az ügyben ítéletet”* (2. oldal 9. bekezdés). A felperes a tárgyaláson a 7/F/4., 7/F/5., 7/F/6. és 7/F/7. alatti iratokat csatolta. Az eljárás anyagából összességében megállapíthatta a Fővárosi Ítéltábla, hogy az elsőfokú bíróság a megismételt eljárása során az eljárás minősége, tisztessége kapcsán eleget tett a másodfokú bíróság iránymutatásának.

[38] A másodfokú bíróság a továbbiakban az elévülés kérdését vizsgálta. Az igényérvényesítés során az időmúlás jogkövetkezménye lehet a jogvesztés vagy az elévülés. Főszabályként azok a határidők jogvesztők, amelyekhez jogszabály ilyen joghatást fűz. Az elévülés joghatása, hogy megszünteti a jogosultság bírósági úton történő érvényesíthetőségét. Az elévülés jogpolitikai indoka elsősorban az, hogy az indokolatlanul hosszú ideig nem érvényesített követelések állami úton való kikényszeríthetőségét megszüntesse, valamint a követelés kötelezettje a követelés jogosultja általi érvényesítése tekintetében ne maradjon indokolatlanul hosszú ideig bizonytalanságban.

[39] A másodfokú bíróság mindenekelőtt kiemeli, hogy a felperes a jogsérelmét, ebből eredő minden kárát, sérelemdíj iránti igényét is az – álláspontja szerint – jogellenes rokkantsági nyugállományba helyezéséből és szolgálati lakása elvesztéséből, nőtlen szállóra kényszerítéséből eredeztette. Állította, hogy valamennyi kára a katonai szolgálattal összefüggésben érte. Pontosított keresetében maga is az 1987 június 1-i jogviszony megszüntetésekor hatályban lévő (hatályos: 1996. augusztus 31-ig) 1971. évi 10. tvr.-re hivatkozva igényelte a tvr. szerinti leszerelési segítyt (a tartalékos állományba helyezéssel egyidőben egy évi fizetést) és a 25 évi jubileumi illetmény utólagos kifizetését, csakúgy, mint nyugdíjának 5 évre visszamenőlegesen, havi 100.000 forinttal történő megemelését, és a munkakönyvében igazolt és valós munkakezdése korrigálását. A perben nem volt vitatott, hogy a felperes jogsérelme, jogellenes rokkantnyugdíjba kényszerítése az 1971. évi 10. tvr. időbeli hatálya alatt következett be.

[40] A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 15. § (2) bekezdéséből következően a jogszabályi rendelkezést - ha jogszabály eltérően nem rendelkezik - a hatálya alatt keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint megkezdett

eljárási cselekményekre a jogszabályi rendelkezés hatályvesztését követően is alkalmazni kell.

[41] Az elévülésről azonban az 1971. évi 10. tvr., mint ahogy az akkor hatályos, a honvédelemről szóló 1976. évi I. törvény (egységes szerkezetben a végrehajtására kiadott 6/1976. (III. 31.) MT rendelettel, az 1/1976. (III. 31.) HM–EüM–PM együttes rendelettel és a 2/1976. (VI. 17.) HM rendelettel) speciálisan nem rendelkezett, így az arra vonatkozó általános szabályokat a régi Ptk., a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. év IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) tartalmazta.

[42] Ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni az elévülés nyugszik. Ha az elévülés nyugszik, az akadály megszűnésétől számított egyéves– egyéves vagy ennél rövidebb elévülési idő esetén 3 hónapos– határidőn belül a követelés akkor is érvényesíthető, ha az elévülési idő már eltelt, vagy abból egy évnél– egyéves vagy ennél rövidebb elévülési idő esetén 3 hónapnál– kevesebb van hátra (rég Ptk. 326.§). Az elévülés nyugvása tehát (a jogsérelem keletkezésekor is) azt jelenti, hogy az elévülési idő számítását felfüggeszti, majd a nyugvást követően tovább folytatja vagy megindítja.

[43] Az elévülés nyugvását kizárólag olyan körülmény okozhatja, amely ténylegesen megakadályozta a felet a követelése érvényesítésében, és a fél oldalán a követelés érvényesítésével kapcsolatban önhiba nem állapítható meg. A jogszabály rendelkezéséről történő tájékoztatás elmaradása nem tekinthető az elévülés nyugvását megalapozó oknak (Kúria, Kf.VIII.40.199/2021/6. – BHGY K-KJ-2021-873.).

[44] A másodfokú bíróság az elévülés nyugvása, megszakadása tekintetében az alábbiakra kíván rámutatni:

[45] A peradatok alapján megállapítható volt, hogy a felperes a rokkantsági nyugállományba helyezésének kivizsgálása ügyében 1987-ben eljárást indított, fellebbezését és fellebbezést kiegészítését a határozatszám2 számú határozattal, felülvizsgálati kérelmét pedig az 1988. június 16.-án kelt határozatszám3 számú határozattal utasították el, és bírósághoz nem fordulhatott, erre ugyanis a honvédelemről szóló, a végrehajtási rendeletekkel egységes szerkezetbe foglalt 1976. évi I. törvényhez kapcsolódó HM. rendelet (a továbbiakban: R.) 129.§ (3) bekezdése nem biztosított törvényes lehetőséget. Eszerint: „*A további jogorvoslat tekintetében a társadalombiztosításról szóló rendelkezéseket kell alkalmazni; nem lehet azonban a bírósághoz fordulni abban a kérdésben, hogy a baleset, illetőleg a halál honvédelmi kötelezettség teljesítésével összefügg-e*”. Az elsőfokú bíróság ítéletében felhívott, az aktusfelülvizsgálatokra irányadó Áe. 68.§ (2) bekezdése a perbeli esetben nem releváns. A régi honvédelmi törvényt és végrehajtási rendeleteit csak a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény helyezte hatályon kívül, de a szolgálati kötelezésekkel összefüggő sérelmek, károk tekintetében a bírósági utat nem nyitotta meg.

[46] A Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény (a továbbiakban: régi Hjt.) XV. Fejezetének a bírósági utat biztosító rendelkezései ugyanakkor megnyitották az utat a minősítő határozat elleni bírósági felülvizsgálatra az alábbiak szerint:

[47] A régi Hjt. 201. § (1) bekezdése alapján az állomány tagja balesetének, betegségének vagy az ezek miatt bekövetkezett halálának a szolgálati kötelezésekkel való összefüggését hivatalból kell vizsgálni. A (2) bekezdés szerint az állomány tagjának haláláról, 1 napot meghaladó szolgálatképtelenséget okozó balesetéről vagy a szolgálati kötelezésekkel összefüggő olyan megbetegedésről, amely előreláthatólag tartós szolgálatképtelenséggel jár, jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyv felvételéről az állományilletékes parancsnok köteles gondoskodni. A (3) bekezdés értelmében a balesetnek, betegségnek a szolgálati kötelezésekkel való összefüggéséről a honvédelmi miniszter által kijelölt szerv indokolt

határozatban dönt (minősítő határozat). A (4) bekezdés alapján a minősítő határozatot írásba kell foglalni, és azt az állomány tagja – halála esetén közeli hozzátartozója részére meg kell küldeni. Az (5) bekezdés értelmében a minősítő határozat ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül a honvédelmi miniszterhez fellebbezésnek van helye. A honvédelmi miniszter döntése ellen 30 napon belül keresetet lehet a bírósághoz benyújtani.

[48] A régi Hjt. 222. § (1) bekezdése alapján az állomány tagja a szolgálati viszonyával kapcsolatos, a honvédségen belüli eljárás során fegyelmi, kártérítési, a betegségnek a szolgálati kötelekkel való összefüggését érintő, valamint nyugdíjügyben hozott elsőfokú határozat ellen – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a kézbesítéstől számított 15 napon belül fellebbezést nyújthat be. A (2) bekezdés szerint az állomány tagja halálának a szolgálati kötelekkel való összefüggése kérdésében hozott elsőfokú határozat ellen a közeli hozzátartozó nyújthat be fellebbezést. A (3) bekezdés alapján a fellebbezést a szolgálati előljáró, illetőleg a miniszter vagy az általa meghatározott szerv vezetője, ha e törvény eltérően nem rendelkezik, 30 napon belül bírálja el. E határidő egy alkalommal 30 nappal meghosszabbítható.

[49] A régi Hjt. 223. § (1) bekezdése szerint az állomány tagja a szolgálati viszonyból származó jogvita esetén 30 napon belül keresettel fordulhat a bírósághoz, ha a) a szolgálati panaszát elutasították vagy jogszabályban előírt határidőn belül nem bírálták el, illetőleg az első fokú határozat elleni fellebbezését elutasították; b) a sérelmezett döntést a miniszter hozta; c) az a)–b) pontba nem tartozó, alanyi jogon biztosított jogosultságokkal kapcsolatban hozott döntés vagy intézkedés, illetve ezek elmulasztása miatt joghátrány érte. A régi Hjt. 223. § (2) bekezdése értelmében a Honvédség vagy az állomány tagja a szolgálati viszonytal kapcsolatos igényével közvetlenül a bírósághoz fordulhat, ha a törvény a Honvédségen belüli eljárásról nem rendelkezik.

[50] A régi Hjt. 222-223 §-ait módosító 2010. évi XCV. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 34. §-ával a régi Hjt. 222. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lépett: „(1) Az állomány tagja a fegyelmi, a kártérítési, a nyugdíj-, valamint a balesetnek, vagy a betegségnek a szolgálati kötelekkel való összefüggését érintő ügyben hozott elsőfokú határozat ellen - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - a kézbesítéstől számított 15 napon belül fellebbezést nyújthat be.”

[51] A Módtv. 35.§-ával a 223. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lépett: „(1) Az állomány tagja - az 59/B. § és a 162/A. § szerinti esetek kivételével - a szolgálati viszonyból származó jogvita esetén 30 napon belül keresettel fordulhat a bírósághoz, ha a) a szolgálati panaszát elutasították vagy jogszabályban előírt határidőn belül nem bírálták el, illetőleg az első fokú határozat elleni fellebbezését elutasították; b) a sérelmezett döntést a miniszter hozta; c) az a)-b) pontba nem tartozó, alanyi jogon biztosított jogosultságokkal kapcsolatban hozott döntés vagy intézkedés, illetve ezek elmulasztása miatt joghátrány érte.”

[52] A Módtv., azaz a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény és más törvények szolgálati viszonytal összefüggő módosításáról szóló törvény idézett rendelkezései a kihirdetését követő második hónap 1. napján, azaz 2010. december 1-jén léptek hatályba.

[53] A másodfokú bíróság kiemeli, hogy a régi Hjt. és a Módtv. felhívott előírásai alapján kapott törvényes lehetőséget a felperes az érvényesíteni kívánt sérelmei körében a bírósági (felül)vizsgálatra, a bírói út ekkor nyílt meg, mely körülményt az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyott, amikor azt állapította meg, hogy a felperes az alperessel szemben 1987-2021. között nem kísérelte meg kárának megtérítését. A felperes menthető okból nem volt abban a helyzetben, hogy 1987 és 2001. december 31, de legkésőbb, a Módtv. hatálybalépésére figyelemmel, 1987 és 2010. november 30-ig igényét bírósági úton

érvényesítse, így az ismertetett jogszabályi rendelkezések hatályba lépéséig az elévülés nem folytatható, hatálybalépésükkel azonban megindult. Az elévülést pedig hivatalból kellett figyelembe venni, mely (legkésőbb) 2010. december 1. és 2018. december 11. között bekövetkezett, mivel a 3 év eltelt. Az elsőfokú bíróság azt helytállóan fejtette ki, hogy az elévülés 1987-ben – azzal, hogy a felperes a rokkantnyugdíjazásból származó igényét próbálta érvényesíteni – megszakadt, azonban tévedett, hogy 1988-ban újraindult. A másodfokú bíróság álláspontja szerint csak a régi Hjt. és a Módtv. felhívott előírásai alapján indulhatott újra az elévülés, de e számításához képest is az elévülés bekövetkezett, így érdemben helytálló maradt az elévülésre tett megállapítása az elsőfokú bíróságnak.

[54] A szolgálati viszonyral kapcsolatos igény elévüléséről a régi Hjt. a Hjt. szabályaival azonos módon rendelkezett. Annak 12. § (1) bekezdése szerint a szolgálati viszonyral kapcsolatos igény – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – 3 év alatt évül el. A bűncselekménnyel okozott kárért fennálló felelősség 5 év alatt, ha pedig a büntethetőség elévülési ideje ennél hosszabb, ennek megfelelő idő alatt évül el. A (2) bekezdés alapján az igény elévülése az igény érvényesítésének esedékessé válásától kezdődik. Az igény elévülését hivatalból kell figyelembe venni. Az elévülés utáni teljesítést elévülés címén nem lehet visszakövetelni. A (3) bekezdés értelmében, ha a jogosult az igényét menthető okból nem tudta érvényesíteni, az akadály megszűnésétől számított 6 hónapon belül ezt akkor is megteheti, ha az elévülési idő már eltelt, vagy abból 6 hónapnál kevesebb van hátra. A (4) bekezdés alapján az igény érvényesítésére irányuló írásbeli felszólítás, az igény bírósági érvényesítése, megegyezéssel történő módosítása, az egyezségkötés, valamint a kötelezett elismerése az elévülést megszakítja. Az elévülés megszakadása, illetőleg az elévülés megszakítását előidéző eljárás jogerős befejezése után az elévülési idő újra kezdődik. Ha az elévülést megszakító eljárás során végrehajtható határozatot hoztak, az elévülést csak a végrehajtási cselekmények szakítják meg.

[55] Az elévülés nyugvása esetén a bírósági eljárásban a felperesnek kell kimentenie a késedelmes joggyakorlást, őt terheli a bizonyítási teher és a bizonyítatlanság jogkövetkezménye. A bírósági gyakorlat az elévülés nyugvásának a feltételeit méltányosan állapítja meg.

[56] Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy felperes a bíróság kifejezett felhívása ellenére nem igazolta, hogy igényérvényesítési lehetősége 2018. december 11-ig nyugodott, azaz, hogy csak akkor került abba az állapotba, hogy igényét érvényesítse, különösen, hogy az információs önrendelkezési jogot, és az információs szabadságot szabályozó Info tv. 2011. július 26-án kihirdetésre került, legkésőbb innentől kezdve a felperes már eljárhatott volna az általa a felismeréshez szükségesnek vélt iratok megismerése, megszerzése érdekében. A felperes nem hozott fel olyan menthető indokot, ami miatt személyes anyagához történő hozzáféréshez való jogát több évvel az Info tv hatálybalépését követően, csak 2018. december 11-én gyakorolhatta.

[57] A Kúria Kf.VIII.40.199/2021/6. számú precedensképes döntése szerint az elévülés nyugvását kizárólag olyan körülmény okozhatja, amely ténylegesen megakadályozta a felet a követelése érvényesítésében és a fél oldalán a követelés érvényesítésével kapcsolatban önhiba nem állapítható meg. A jogszabály rendelkezéseiről történő tájékoztatás elmaradása azonban nem tekinthető olyan oknak, amely a követelés érvényesítését akadályozta, a felperes nem volt elzárva annak lehetőségétől, hogy a jogosultságát megalapozó jogszabályi rendelkezést megismerje., hiszen azokat megfelelően kihirdették, így a jogkereső polgárok számára elérhetővé, megismerhetővé váltak. Arra pedig, hogy az elévülés, akár a felperes írásbeli felszólítása folytán 2010. december 1 és 2018. december 11. között megszakadt volna, adat nem merült fel. Az elsőfokú bíróság érdemben helytállóan állapította meg az elévülés bekövetkeztét, azaz azt, hogy a felperes 2021. december 16-án már

elévült követelést kívánt bírósági úton érvényesíteni. Helytállóan mutatott rá arra is, hogy a felperes 1987-2021. között valóban számtalan beadványt nyújtott be különböző szervekhez (pl.: nyugdíjfolyósító igazgatási szerv, nyugdíjbiztosítási szerv, Alkotmányvédelmi Hivatal, tv társaság1), azonban e beadványok az elévülés megszakítására alkalmatlanok voltak. Az elévülés megszakítására olyan cselekmények alkalmasak, amelyek folytán a kötelezett írásban értesül arról, hogy a jogosult igényt tart követelésének kiegyenlítésére.

[58] A követelések (igények és jogok) elévülését meghatározó határidők nem eljárásjogi jellegűek, hanem a követelések érvényesítésének anyagi jogi korlátozásai, így az elsőfokú bíróságnak szükségtelen volt a követelések érdemi megalapozatlanságát vizsgálni.

[59] A másodfokú bíróság helyütt tér ki arra, hogy az elsőfokú bíróság az elévülés miatt szükségtelen érdemi vizsgálata körében meg nem engedhető módon utalt a felperes által a 2023. április 4-i tárgyaláson 7/F/7. alatt csatolt 1986. április 19-i újságcikkre, teljes terjedelmében idézve azt, akként, miszerint az egyértelműen alátámasztja azt, hogy a felperes keresete teljes mértékben alaptalan (Indokolás [47]). E megállapítás az elsőfokú ítélet indokolásával szemben foglalt követelménnyel összeegyeztethetetlen, mivel azokra a tényekre és jogi indokok rögzítésére kell szorítkoznia, amelyek alapján a döntés megalapozottsága felülbírálnak. E felperes által csatolt újságcikk, az abban foglaltak – helyesen – nem képezték a bizonyítási eljárás részét, az bizonyítékként nem lett volna figyelembe vehető, különösen, hogy az elévülés kérdésében elfoglalt igenlő válasz miatt az igény megalapozottsága kérdésére nem lehetett eljutni az eljárásban. Ezért a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítélet indokolásának [47] pontjának mellőzésétől nem tekinthetett el. A fentiekre tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság érdemben helytálló ítéletét a Kp. 109. § (1) bekezdése alapján helybenhagyta azzal, hogy az indokolás [47] pontját mellőzte.

[60] A pervesztes felperes a Kp. 99.§ (3) bekezdése és 35.§ (1) bekezdése alapján alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 83.§ (1) bekezdése és 102.§ (1) bekezdése, valamint a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3.§ (2) bekezdés a) pontja, 4.§-a alapján köteles a fellebbezéssel érintett pertárgyértékhez igazodó, és az elévülésre figyelemmel a jogi képviselő által kifejtett munkával arányosan számított, a pernyertes felperest megillető másodfokú perköltség megfizetésére.

[61] Az felperes személyes költségmentes, ezért a fellebbezési eljárási illetéket a Kp. 99. § (3) bekezdése és 35. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 95. § (1) bekezdés c) pontjára és a Pp. 102. § (6) bekezdésére figyelemmel az állam viseli.

[62] Az ítélet elleni fellebbezés lehetőségét a Kp. 99. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés zárja ki.

Záró rész

Budapest, 2024. március 6.

dr. Robotka Imre s.k.	dr. Drávecz Margit Gyöngyvér s.k.	dr. Stumpf-Rádai Ágota s.k.
a tanács elnöke	előadó bíró	bíró